

**DEBAT SOBRE LA NATURALESA, COMPOSICIÓ I FUNCIONS
DELS ÒRGANS DE GOVERN DE LA UNIVERSITAT EN EL
CONTEXT D'UN POSSIBLE CANVI LEGISLATIU**

ELEMENTS PER AL DEBAT

Document informatiu

DOCUMENT CU 7/2 2014

24 de febrer de 2014

CLAUSTRE UNIVERSITARI DE LA UPC (24/02/2014)

8. Debat sobre la naturalesa, composició i funcions dels òrgans de govern de la universitat en el context d'un possible canvi legislatiu

Elements per al debat

Albert Corominas

Febrer de 2014

Índex:

1. Context	3
2. Premisses	7
3. Les propostes vinculades al govern de la Generalitat i al govern d'Espanya	8
4. Com podríem millorar?	12

1. Context:

Propostes de canvi del **govern** / governança* de les universitats des de

- 2000 (Informe Bricall)
- 2001 Informe Pascual
- -----**2001 LOU**-----
- -----**2003 LUC**-----
- -----**2007 LOMLOU**-----
- 2007 Círculo de Empresarios
- 2007... Fundación Conocimiento y Desarrollo, CRUE, ME(C)
- 2008 Libre Blanc de la Universitat de Catalunya
- 2011 PIMEC
- 2011-2013 Ponència (**Ponència EGSUC**) i Comissió per a l'estudi de la governança del sistema universitari de Catalunya
- 2012-2013 **Comisión de Expertos** para la Reforma del Sistema Universitario Español
- 2013 EuropeG

* http://www2.ub.edu/assessling/cgi/consultes/resposta.pl?consultes_id=509

En general:

- Òrgan de govern únic, amb molta presència de membres externs, que designa el rector
- El rector designa direcció d'unitats
- Òrgans de representació i consulta més reduïts
- En alguns casos: com una empresa.

Arguments diversos:

- Sistema actual assembleari, presa de decisions lenta, rigidesa
- Absència en els rànquings
- Molts *papers* i poca transferència
- Desproporció entre inversió i resultats
 - J. I. Wert <http://www.elmundo.es/elmundo/2012/04/13/espana/1334322105.html>
- Necessitat de fer un salt endavant
- Molts països han canviat, imitem-los
- Les millors universitats del món es governen així.

Tanmateix:

- No hi ha relació unívoca entre sistema de govern i qualitat
 - Les millors universitats del món tenen sistemes de govern diversos
 - *A striking fact is the high variation in types of university governance across European countries, even among those which are performing well in terms of research. For example, among the three European countries with the best performance index, wage-setting autonomy exists in Sweden and the UK but not in Switzerland. Universities are mostly public in Denmark, Sweden and Switzerland, whereas they are mostly private in the Netherlands and the UK.*
 - Aghion, Ph.; Dewatripont, M; Hoxby, C.; Mas-Colell, A.; Sapir, A. (2008) *Higher aspirations: An agenda for reforming European universities*. Bruegel, Brussel·les
 - Algunes de les millors universitats del món tenen sistemes de govern similars als de les pitjors universitats privades espanyoles
 - Les universitats públiques espanyoles tenen el mateix sistema de govern i resultats diversos
- I hi ha altres factors:
 - l'entorn econòmic, social i cultural
 - el sistema educatiu
 - i el finançament!

De cara a millorar,
el sistema de govern és la qüestió més important?

Sigui com sigui:

- El sistema de govern influeix en els resultats
- El sistema actual té virtuts, però és millorable.

Per què se li dóna tanta importància i, de fet, és tan important?

Perquè el sistema de govern determina qui mana i qui mana determina els objectius de la institució.

2. Premisses

P1. Les universitats públiques constitueixen un sistema i no s'hauria de parlar del govern de cada universitat sense parlar del govern del sistema

P2. Les universitats públiques no són agents maximitzadors del benefici en un mercat de competència més o menys imperfecta, sinó

Institucions per al servei públic de l'educació superior (LOU)

(IEC) 3 8 [AD] [DR] servei públic Servei prestat d'una manera regular i contínua per l'Administració, directament o mitjançant concessionari, per a satisfer les necessitats generals públiques.

(RAE) 1. m. *Der.* Actividad llevada a cabo por la Administración o, bajo un cierto control y regulación de esta, por una organización, especializada o no, y destinada a satisfacer necesidades de la colectividad.

P3. Com en tota entitat, pública o privada, el sistema de govern òptim depèn de les funcions, la història i la cultura de l'entitat.

3. Les propostes vinculades al govern de la Generalitat i al govern d'Espanya*

Consideracions	
Ponència EGSUC (2012)	Comisión de Expertos (2013)
<p>“La universitat va bé, però necessita canvis importants”</p> <p>“Els canvis que la universitat necessita afecten la governança, entesa en un sentit ampli”</p> <p>No considera “el disseny del model global, del seu desplegament territorial i dels seus patrons d'especialització i complementarietat”</p> <p>“Les disfuncions que genera l'actual sistema de govern de la universitat pública ja han estat suficientment diagnosticades. [...] en primer lloc, la universitat s'organitza en dos màxims òrgans de Govern [...] i [...]un altre amb participació externa, el Consell Social. Aquesta dualitat [...] genera duplicitats i solapaments en l'exercici del govern universitari”</p> <p>“L'estructura d'òrgans interns del govern universitari és extraordinàriament complexa”</p>	<p>“[es necesario que haya algunas cumbres muy elevadas y no sólo un gran número de colinas de igual perfil.”</p> <p>“lo que cuenta para decidir el partido no es el número total de pases entre jugadores de un equipo (universidades donde se publican muchos trabajos), sino los goles que mete (universidades donde se realizan trabajos excelentes que hacen avanzar el conocimiento y que producen tecnología y patentes innovadoras).”</p> <p>“[...]los sistemas actuales [...] han quedado parcialmente superados”</p> <p>“Un Claustro de 300 personas, por citar un solo ejemplo, no es lo más eficaz para formular una auténtica política universitaria –algo que va mucho más allá de la política de dotación de plazas, por ejemplo– ni, tampoco, para controlar adecuadamente su desarrollo.”</p>

* Sobre la possible inconstitucionalitat d'aquestes propostes: Alzaga-Urrea (2013) y Abogacía del Estado (2013).

Òrgan de govern únic: denominació, funcions i composició	
Ponència EGSUC (2012)	Comisión de Expertos (2013)
<p>Patronat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Estratègia • Normes de funcionament bàsiques • Avaluar i retre comptes • Procediment i criteris per a selecció de rector/a • Nomenament, atès el Senat, i remoció de rector/a • Pressupost, operacions patrimonials. <p>Uns 15 membres, amb president no executiu:</p> <p>1/ 3 Senat 1/3 Generalitat 1/3 cooptat pels altres 2/3</p> <p>Es procuraria presència d'estudiants i <i>alumni</i>.</p>	<p>Consell d'Universitat, CU:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nomena i cessa el rector • Nomena el gerent (a proposta del rector). • Capta talent i finançament • Aprova i controla el pressupost. <p>21 a 25 membres, amb president no executiu, entre membres externs; mandat de 5 anys:</p> <p>1/2 Claustre (PDI amb 2 sex. vius, >= 1 est. i 1 PAS) 1/4 Comunitat autònoma 1/4 cooptat entre "elevado prestigio"</p> <p>Majoria d'acadèmics (no necessàriament de la mateixa universitat).</p>

Òrgan de govern únic: condicions membres	
Ponència EGSUC (2012)	Comisión de Expertos (2013)
Els membres externs són persones idònies.	Incompatible “con tener o haber tenido un cargo político, empresarial o sindical en organismo público alguno de ámbito nacional, autonómico, provincial, municipal u otros, dentro de los cuatro años anteriores.”
No requereix dedicació exclusiva.	“Disponibilidad suficiente.”

Altres òrgans	
Ponència EGSUC (2012)	Comisión de Expertos (2013)
Consell de Direcció : uns 15 membres, designats per rector/a.	
Senat (participació i consulta) : uns 100 (2/3, profs. ; 25%, estudiants ; PAS).	Claustre (60-70 membres, o menys; 80% de PDI, 10% PAS i 10% estudiants).

Rector/a i gerent/a	
Ponència EGSUC (2012)	Comisión de Expertos (2013)
<p>Rector/a: nacional o estranger. Forma part del Patronat, amb veu i sense vot.</p> <p>Gerent/a: nomenat per i respon davant rector/a.</p>	<p>Rector/a: un acadèmic amb 3 sexennis, espanyol o no, amb un mandat de 5 anys renovables.</p> <p>Gerent: nomenat pel CU, a proposta del rector.</p>

Estructures internes	
Ponència EGSUC (2012)	Comisión de Expertos (2013)
<p>Estructures Bàsiques (tipus centre docent o campus) amb direccions designades per rector/a.</p>	<p>Degans – Directors de centre docent o assimilats: designats pel rector.</p> <p>Directors de departament: nomenats pel rector a proposta de llurs membres.</p> <p>Juntes de centre (75 PDI-10 PAS-15 estudiants) i consells de departament, podrien fer “propuestas al Rector, Vicerectores y al Consejo de Universidad.”</p>

4. Com podríem millorar?

Com abordar-ho?

(1) Primer, diagnòstic.

Què ha anat bé i què malament?

- Bé:
 - Expansió de docència, recerca i transferència.
 - Infraestructures i equipaments.
 - Tecnificació i professionalització dels serveis.
 - En conjunt, les nostres universitats es poden comparar amb les de països de l'entorn.
- Malament:
 - Planificació del conjunt del sistema.
 - Presència del corporativisme.
 - Gestió pressupostària millorable pel que fa a l'eficiència i al control.

(2) Què és imputable al sistema de govern?

(3) Identificar agents (Administració pública, Consell Social, universitat) i funcions i relacionar els uns amb les altres.

Agent	Funcions
Administració pública	Garantir autonomia via finançament Planificar a termini mitjà i llarg Garantir igualtat d'oportunitats en l'accés.
Consell Social	Gestió econòmica Aspectes laborals.
Universitat	Organitzar i dur a terme les activitats de docència, recerca i transferència i els serveis associats.

Això implicaria canvis:

- L'Administració pública hauria d'assumir les funcions que li pertocuen.
- Caldria una nova regulació dels Consells Socials.
- Les universitats (la UPC) haurien de reconsiderar llurs estructures.

No s'ha de perdre la participació de la comunitat (universitària) en les decisions corresponents a la universitat.

Sense la coresponsabilització i el voluntarisme de la comunitat, les universitats no haurien arribat on són, des de punts de partida sovint deplorables.

I una i altre són inseparables de la participació*.

* Cfr. CEUCAT (2013)

Aquestes reflexions generals coincideixen substancialment amb algunes de les *Consideracions al text de la Ponència* (Mariño, 2013), subscrietes pel vicerector J.-B. Mariño com un dels tres representants de la UPC en la Comissió per a l'estudi de la governança del sistema universitari de Catalunya:

C1.- “[...] la proposta no se situa en el context dels problemes concrets que es pretenen resoldre”; tampoc no “s’analitza en relació amb la cultura universitària imperant, que en últim terme serà un factor determinant en l’èxit de la reforma”.

C2.- “L’èxit d’un model en un context social i cultural determinat no garanteix el mateix èxit al seu transplantaments a altres entorns.” “Un model de govern totalment jeràrquic està fora de la tradició de la universitat espanyola i pot conduir a la pèrdua de la implicació dels millors”.

C3.- “Un factor decisiu perquè qualsevol institució respongui a uns objectius determinats és el finançament.”

C4.- “Una possibilitat a considerar seriosament és la reforma del Consell Social, tant en les seves atribucions com en la seva composició, perquè pugui exercir eficaçment la seva missió de suport estratègic a la universitat i incideixi realment en la gestió dels recursos humans, materials i financers de la universitat. El Consell Social pot assumir les competències que la proposta de la ponència atribueix al Patronat, llevat la capacitat de designar el rector o rectora. Aquesta reforma té cabuda actualment en el marc competencial de la Generalitat.”